

Bo ta škandal preprečil hujša dejanja?

Vojaško sodišče v Ljubljani je torej objavilo svojo razsodbo. Zastavnik Borštner je bil obsojen na štiri leta ječe, glavni urednik »Mladine« Zavrl in publicist Janša na 18 mesecev ječe, časnikar Tasič pa na pet mesecev. Sodišče je za obtožence ukinilo pripor, tako da so na dan razsodbe bili vsi izpuščeni in bo njihova usoda dokončno znana po drugostopenjski obravnavi.

V zadnji številki našega lista, ki je izšel, preden je bila objavljena razsodba, smo napisali, da predstavlja to, kar se je dogajalo pred vojaškim sodiščem v slovenski prestolnici, pravi pravcati politični in pravni škandal. Prav nobenega razloga nimamo, da bi svojo sodbo oziroma mnenje zdaj spreminjali. Kot je naravno in razumljivo, smo gledali in še gledamo na dogajanje v Ljubljani iz našega, manjšinskega zornega kota. Ko je skupina častnikov, ki je odgovorna za potek kazenske obravnave, zavrnila zahtevo, naj se obravnava vodi v slovenskem jeziku, je naredila dejanje, ki je v političnem pogledu vnebovpijoče in naravnost izzivalno. Pregrešila se je hkrati zoper natančna določila ustave SR Slovenije, ki predvidevajo, da na ozemlju SR Slovenije vsi državni organi uporabljajo slovenski jezik.

Politični škandal je tembolj očiten, ker iz izjav predsednika vrhovnega vojaškega

Narodi in narodnosti v SOVJETSKI ZVEZI

Mednarodni politični opazovalci še vedno pozorno spremljajo zadnje dogodke v Sovjetski zvezi. Zelo zanimivo je na primer bilo zadnje plenarno zasedanje centralnega komiteja sovjetske komunistične partije, na katerem so sklenili, da bodo že v letošnjem novembru odobrili spremembe sovjetske zvezne ustave, hkrati pa odobrili nov volilni zakon, po katerem bodo marca prihodnjega leta izvolili tridomni kongres sovjeto, ta pa bo v aprilu izvolil vrhovni sovjet.

Veliko pozornost je pri opazovalcih vzbudil govor, ki ga je imel glavni tajnik Gorbačov. Ta se je dotaknil tudi zadnjih socialnih in nacionalnih napetosti v Sovjetski zvezi, pri čemer je dejal, da imata nacionalizem in šovinizem tri vire. Prvič gre za posledice dolgoletnega zanemarjanja specifičnih družbeno-gospodarskih in duhovnih potreb številnih narodov in narodnosti. Za napetosti je krivo tudi neučin-

kovito nadzorstvo množic nad vodilnimi kadri, ki so često zlorabljali oblast in zanemarjali javno mnenje. Končno je treba upoštevati, da skorumpirane sile reagirajo proti perestrojki, saj je tem silam po mnenju Gorbačova marsikje uspelo spremeniti naravna čustva narodnosti v nacionalizem.

Ne gre za naključna dejanja, je dejal Gorbačov, ki je poudaril, da nacionalistične strasti koristijo tistim silam, ki se borijo proti perestrojki. Gorbačov je posebej opozoril na dolžnost državnih organov in organov partije, da posvečajo več pozornosti razvoju jezikov, narodov in narodnosti v Sovjetski zvezi, s tem pa koristijo ohranitvi narodnih kultur in vsega, kar opredeljuje samobitnost narodov in narodnosti. Glede na žgočo problematiko ohranitve in razvoja nacionalnih jezikov bi kazalo, je dejal Gorbačov, pripraviti o tem ustrezen zvezni zakon.

Ceste terjajo preveč smrtnih žrtev

Časopisi, radio in televizija so v teh dneh veliko poročali o prometu, novih hitrostnih omejitvah, o zmanjšanju števila nesreč in posredno tudi o manjšem številu smrtnih žrtev ter ranjencev na italijanskih cestah. Statistični podatki očitno kažejo, da so se italijanski vozniki, ki so se odločili za odhod na počitnice, odpravili na bolj razčlenjen način, tako da letos ni bilo hujših prometnih zastojev na avtocestnih postajah. Velika večina voznikov naj bi tudi spoštovala nove hitrostne omejitve; na navadnih cestah smejo vozniki doseči 90 km na uro, na avtocestah pa 110 kilometrov.

Nekoliko drugače je bilo na Tržaškem, kjer so bile dolge vrste vozil na mejnih prehodih, ki peljejo v Istro in naprej v Dalmacijo. V glavnem pa je šlo za vozila s tujo evidenčno tablico, predvsem za Nemce, pa tudi Belgijce, Nizozemce in Francoze.

Kako pa je s prometnimi nesrečami? Če pogledamo v odstotkih, je stanje posebno za našo narodno manjšino naravnost srhljivo. V zadnjem mesecu se je pripetilo več smrtnih nesreč, ki so prizadele ne le ožje sorodnike žrtev, ampak tudi širšo skupnost, saj so to bili v glavnem mladi ljudje, ki so bili aktivno včlanjeni v naše

kulturne, športne ali mladinske organizacije in ustanove. Gre za žalosten pojav, ki je prava tragična konstanta. Vsako leto se ubije izredno veliko število mladih ljudi. Nujno bi zato bilo, da bi vsi, ki vozimo in smo na cestah, bili sami bolj pozorni in previdnejši in da bi k temu opozarjali tudi prijatelje in znance. Smrt v prometni nesreči je namreč prav zaradi svoje absurdnosti še posebej boleča in huda izguba.

—o—

AIDLCM O PROCESU V LJUBLJANI

Kongres AIDLCM, mednarodnega združenja za zaščito ogroženih jezikov in kultur, ki je zasedal v Liegu od 28. do 31. julija, je vzel na znanje, da je v Ljubljani, prestolnici Socialistične republike Slovenije, vojaško sodišče obsodilo skupino Slovencev.

Kongres AIDLCM odločno odklanja obravnavo, ki je potekala v razmerah, škodljivih jezikovno-kulturnim koristim Slovencev (sojenje je namreč potekalo v srbohrvaščini s posredovanjem prevajalca), in odločno zahteva, da sodna in vojaška oblast spoštujeta v Sloveniji neodtujljive kulturne pravice slovenskega naroda.

Zaradi velikošmarenjskih počitnic bo prihodnja številka Novega lista izšla v četrtek, 1. septembra.

Uredništvo in Uprava

sodišča in nato iz izvajanj začasnega predsednika SFRJ Dizdarevića jasno izhaja, da je skupina častnikov v Ljubljani pri svojem ravnanju imela podporo sedanjih zveznih vrhov v Beogradu. V ozadju očitno ni toliko tajna vojaška listina, ki jo je zastavnik Borštner fotokopiral in jo posredoval uredniku »Mladine«, temveč razhajanje v stališčih do strukture same države med nekaterimi krogi v jugoslovanski prestolnici in slovenskim političnim vodstvom. Znano je, da to načelno zagovarja avnojski koncept države in v sedanjih konkretnih razmerah državno konstrukcijo,

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 7. avgusta, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Dobro jutro po naše; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Zgodilo se je med zvezdami« (napisal Janez Povše); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Veliki svet malih domovin; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Oprosti, ne juriš?« Poletni satirični minikabaret Borisa Kobala in Sergeja Verča; 16.00 Odstavki o pomembnih in nepomembnih stvarih; 17.30 Dramatika Josipa Tavčarja — sedma oddaja: »Ločitev« — radijska komedija; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 8. avgusta, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v goriškem Avditoriju: pianistka Dubravka Tomšič; 12.00 Naše ljube navade in razvade; 12.40 »Sreča je kakor sonce: kadar je najlepše, zatone«; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Učiteljski pevski zbor Emil Adamič; 14.30 Glasbene diagonale; 16.00 S poti po Afriki; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Od trte do vina; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 9. avgusta, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Tržaška pisma Vuka Karadžića; 9.00 Zdravilne rastline in sadni sokovi; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana vodi Anton Nanut; 12.00 Dogodivščine jugoslovanskega režiserja v vročem povojnem Trstu; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Festival narodnozabavne glasbe v Števerjanu; 14.30 Otroški kotichek: »Dogodivščine mravljinčka Ferdinanda«; 15.00 Jezik mladih; 16.00 Potujmo!; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Ne morem jih pozabiti; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 10. avgusta, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Sopranistka Jo Soo Kyong, pianist Corrado Gulini; 12.40 V prostem času; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Tržaški oktet v Kulturnem domu v Trstu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Glasbene diagonale; 16.00 V objemu gora; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Slovensko slovstvo v filmu; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 11. avgusta ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Iz tišine glas; 9.00 Prehrana in zdravje; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana vodi Stojan Kuret, pianist Aleksander Vodopivec; 12.00 Magnetizem ženske poezije; 12.40 Ko zvezde zableščijo; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Festival narodnozabavne glasbe v Števerjanu; 14.30 Otroški kotichek: »Dogodivščine mravljinčka Ferdinanda«; 15.00 Neskončno letnih časov; 16.00 Zapiski s poti; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Pogovori; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 12. avgusta, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana vodi Cem Mansur, violinistka Ayla Erduran; 12.00 V filmskem svetu; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Zbovska glasba; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Prigode in nezgode s hišnim računalnikom; 16.00 Odhajanja; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 13. avgusta, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 Prehrana in zdravje; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Pianist Acı Bertonec, violinist Črtomir Šiškovič, pianistka Mojca Šiškovič; 12.00 Na počitnice!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Navdih književnosti in opernem izrazu; 16.00 Filmi na ekranih; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Ne morem jih pozabiti; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Slovenska skupščina po procesu v Ljubljani

Slovenska skupščina zahteva, naj se na osnovi zvezne ustave in ustave Socialistične republike Slovenije zagotovi, da bodo vsi državni organi v Sloveniji, pri čemer prihajajo v poštev tudi vojaška sodišča in vojaško tožilstvo, uradovali v slovenskem jeziku. Slovenska skupščina poudarja, da je to vprašanje izrednega pomena, če hočemo govoriti o enakopravnosti narodov in narodnosti v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji. Tako se glasi pismo, ki ga je predsednik slovenske skupščine Miran Potrč naslovil na predsednika predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije Rajfa Dizdarevića.

Gre za odgovor na poročilo, ki ga je predsednik Dizdarević poslal v Slovenijo 21. julija, se pravi pred praznikom Vstaje slovenskega naroda, in v katerem je bilo rečeno, da vojaško sodišče, ki je sodilo Janši in tovarišem, ni kršilo ne ustavnosti in ne zakonitosti. V poročilu je bilo tudi rečeno, da vojaška sodišča v Jugoslaviji uporabljajo enega izmed jezikov jugoslovanskih narodov. Če je sodni zbor v Ljubljani sklenil, da bo kazenska obravnava potekala v srbohrvaškem jeziku, je ravnal v skladu z veljavnimi predpisi. Slovenska skupščina pa se sklicuje na tisto določilo slovenske Ustave, ki pravi, da vsi državni organi v Sloveniji morajo posloovati v slovenskem jeziku. To pomeni, da je vojaško sodišče, ki je sodilo Janši in tovarišem, dejansko ignoriralo ta člen slovenske ustave.

Zbor občin je tudi sprejel dodatni sklep, po katerem imajo delegati iz Slovenije nalogo, da v zvezni skupščini zahtevajo odgovor na vprašanje, ki je bilo odposlano

predsedstvu Socialistične federativne republike Jugoslavije z zahtevo, naj pojasni, kateri pristojni zvezni organi so dali mnenje glede uporabe jezika na kazenski obravnavi pred vojaškim sodiščem v Ljubljani. Delegati bodo zahtevali, naj se ugotovi, kdo je odgovoren za mnenje, ki ne upošteva natančnih členov zvezne in slovenske Ustave.

—0—

BO TA ŠKANDAL PREPREČIL HUJŠA DEJANJA?

■ nadaljevanje s 1. strani

kakršno predvideva ustava iz leta 1974, ki je seveda edina v veljavi.

Izven zakona je torej vsakdo, kdor ne spoštuje ustavnih predpisov, pa naj zaseda še tako visok položaj ali naj se smatra za še tako važnega dejavnika.

Če se vrnemo na naša manjšinska tla, moramo ugotoviti, da se žal že uresničuje naša predvidevanja o izkoriščanju ljubljanskih dogodkov po naših nasprotnikih. Ko je v četrtek, 27. julija, na prvi seji novoizvoljenega pokrajinskega sveta v Trstu slovenska svetovalka izustila nekaj besed v materinščini, so misovci začeli vpiti in protestirati, kako da si upa govoriti v jeziku, katerega uporaba ni dovoljena niti v Ljubljani!

Tudi zaradi tega nimamo razloga, da bi spreminjali svoje mnenje, in zato ponavljamo, da predstavljajo dogodki v Ljubljani politični in pravni škandal. Toda pri tem velja omeniti staro modrost, da je namreč včasih koristno, da pride do škandalov (oportet, ut scandala eveniant). Mor-da bo ta škandal preprečil hujša dejanja.

SSO PO RAZSODBI V LJUBLJANI

Svet slovenskih organizacij je na svoji zadnji seji razpravljal med drugim o vznemirljivih pojavih kršenja demokracije in suverenosti slovenskega naroda v Jugoslaviji ter posebej o posledicah procesa pred vojaškim sodiščem v Ljubljani, na katerem so bile izrečene težke kazni proti štirim Slovincem. S tem v zvezi je Svet slovenskih organizacij sprejel naslednjo izjavo: »Osrednje vodstvo Sveta slovenskih organizacij izraža solidarnost obsojencem na ljubljanskem procesu, ki so se v imenu demokracije bojevali za uresničitev pravne države, in izraža ogorčenje sloven-

ske manjšinske javnosti zaradi nesprejemljivega zapostavljanja slovenskega jezika na procesu. SSO je nadalje zaskrbljen zaradi ponavljajočih se napadov na slovensko nacionalno politiko, ki prihajajo do izraza v Jugoslaviji, in meni, da predstavljajo pravi napad na suverenost slovenskega naroda. Ti pojavi slabijo ugled Jugoslavije in posebej Slovenije ter tako neposredno škodujejo slovenskim manjšinam zunaj slovenskih meja, ki se borijo za uveljavitev svojih pravic. To spravlja v nevarnost odnose med matico in manjšinami in jemlje vrednost skupnemu slovenskemu kulturnemu prostoru.«

SODSTVO IN MAFIJA NA SICILIJI

V središču pozornosti italijanskih političnih krogov je še vedno kriza, ki je nastala med sodstvom na Siciliji. Nekateri sodniki javno opozarjajo, da je boj proti mafiji postal neučinkovit, ker prihaja do nesoglasij med pristojnimi sodniki na eni ter med sodstvom in policijo na drugi strani. Višji sodni svet je na zahtevo predsednika republike Cossige vzel v pretres te trditve zaslišal v Rimu več sodnikov s Sicilije. Zaslišal je tudi sodnika Falconeja, ki je prosil za premestitev iz Palerma, kjer je sodeloval v skupini sodnikov, ki so zadolženi za boj proti organiziranemu kriminalu, se pravi proti mafiji.

Tajnik republikanske stranke La Malfa je naslovil na predsednika vlade De

Mito pismo, v katerem izraža veliko zaskrbljenost za stanje sodstva na Siciliji, ki se bori proti mafiji. Od De Mite je zahteval, naj se na vrhunskem zasedanju političnih strank vladne večine razpravlja tudi o tem vprašanju. Po njegovem mora država nadaljevati z odločnim bojem proti mafiji in proti organiziranemu kriminalu, češ da je sedanje stanje zares nedopustno. Tudi drugi politiki, med njimi bivši notranji minister Rognoni in senator Chiaromonte, so poudarili, da država ne sme in ne more kapitulirati pred mafijo. Višji sodni svet pa so pozvali, naj zavrne prošnje sodnikov iz Palerma za premestitev, ker da mora skupina sodnikov, ki je bila zadolžena za boj proti mafiji, nadaljevati s svojim delom.

NOVA JORDANSKA POLITIKA DO PALESTINCEV

Sklep jordanskega kralja Huseina, da se Jordanija odpoveduje suverenosti nad zahodnim bregom Jordana, je povzročil na Bližnjem vzhodu in po svetu veliko preseñenje. Sklep bo imel znatne stvarne posledice. Na zasadenih ozemljih Cisjordanije je tudi po izraelski zasedbi delovala pomembna upravna mreža funkcionarjev, katere je plačevala jordanska vlada. Gre za več kot 20 tisoč šolnikov, socialnih in zdravstvenih delavcev. Vprašanje je tudi, kako bo sedaj s potnimi listi, ki jih je Palestincev na zasadenih ozemljih izdajala Jordanija.

V Cisjordaniji prebiva dve tretjini palestinskega ljudstva. Gre za skoro milijon prebivalcev. V svojem sporočilu je jordanski kralj jasno izjavil, da je ozemlje na vzhodnem bregu Jordana jordansko kraljestvo, medtem ko je zahodni breg Palestina. Jordanska televizija je v svojem večernem dnevniku opustila navedbo temperature v Jeruzalemu in v drugih cisjordanskih mestih ter v Gazi, kar predstavlja nadaljnji znak popolne odpovedi suverenosti.

PO DVOJNEM ATENTATU V BOCNU

Val zaskrbljenosti in ogorčenja je pred dnevi zajel Bocen in njegovo okolico zaradi dvojnega terorističnega atentata v zgodnjih jutranjih urah. Eden od dveh peklenskih strojev je eksplodiral v neposredni bližini veleblagovnice UPIM v samem mestu; povzročil je veliko škodo na številnih parkiranih avtomobilih in razbitih je bilo tudi veliko šip. Drobec stekla je pri tem ranil nekega priletnega človeka, ki se bo moral zdraviti teden dni. Drugi peklenski stroj pa je povzročil veliko škodo na transformatorjih neke elektrarne severno od Bocna. V bližini eksplozije so preiskovalci našli letake z napisi v nemščini: »Bojna skupina enotna Tirolska — Bog je z nami«. Preiskovalcem je ta sigla že poznana iz prejšnjih terorističnih atentatov, kdo se skriva za tem napisom, pa je še skrivnost.

Lastniki poškodovanih avtomobilov v Bocnu že sestavljajo vlogo na pokrajinsko upravo, da bi od nje dobili povračilo stroškov.

SHULTZ NA POTOVANJU PO SREDNJI IN JUŽNI AMERIKI

Ameriški zunanji minister Shultz je 1. t.m. dopotoval v Gvatemalo, ki je prva etapa na potovanju, med katerim bo obiskal štiri srednjeameriške in pet držav Južne Amerike. V gvatemalski prestolnici je bil sestanek med Shultzem in zunanjimi ministri štirih srednjeameriških držav — z izjemo Nikaragve. Sestanek med Shultzem in zunanjimi ministri Gvatemale, Kostarike, Salvadora in Hondurasa je bil sklican za oblikovanje ukrepov, ki naj okrepijo demokracijo v Srednji Ameriki. Vlada v Managui je pozvala svoje sosede, naj ne pristanejo na ameriške pritiske. Shultz je pripravil okvirno izjavo, ki je bila zelo kritična do vlade Nikaragve in tudi do Paname. Reaganova uprava dolži sandiniste, da bojkotirajo uresničevanje mirovnega procesa. Zdi se, da na sestanku v Gvatemali niso sprejeli nobenega sklepa.

Rue Saint - Anselme

Sredi poletnega vrveža turistov in domačinov, pod okriljem še nizko od svežega snega pobeljenih gora v smeri Velikega sv. Bernarda in tudi tja proti bolj oddaljeni nemu Mont Blancu se v julijski vročini potnik mirno sprehaja po eni najbolj tipičnih in starinskih ulic Aoste — rue Saint-Anselme. Ulica sama spominja skoraj bolj na kako burgundsko ali savojsko mesto onstran Alp — in že sami napisi v francoskem jeziku to potrjujejo. Izložbena okra in pisana krama zunaj malih, a bogato zložjenih trgovinic kar privlačujejo turista, da si kaj ogleda ali kupi: z valdostanskimi srednjeveškimi gradovi podobne rute ali reliefno v lesu okrašene krožnike, steklenice tipičnega gènepeya (rastlinskega likerja), domačih vin in znanega sira »fontina«, pa spet nekaj krasnih res umetnih obrtnih lesnih izdelkov itd., itd. Ob straneh vabijo razne »brasseries« (bifeji), skozi malo stransko uličico se prikaže oddaljeni skalni obronek ... Montagnés Valdotaïnes, kot poje znana gorska in občutena pesem. Pa še na drugi strani, skozi ulico mimo Ecole primaire slovesno izstopa pred košato lipo starodavni srednjeveški monumentalni zvonik z več biforami opatije Saint-Ours (kjer je edina maša v francoskem jeziku v središču mesta) ... Ob koncu Anzelmove ulice pa se slovesno prikaže velik Avgustov slavolok. Augusta Praetoria — koliko je še tu rimskih sledov!

Sv. Anzelm iz Aoste — veliko je tu spominov na tega globokega srednjeveškega misleca, ki je potem končal kot nadškof v britanskem Canterburyju. Že kmalu za stolnico mogočno opozarja njegov spomenik, ki so mu ga postavili njegovi današnji

someščani v trajen spomin. Prvi veliki mislec sholastike, ki je s svojimi umotvori nakazal pot kasnejšim naslednikom s Tomažem Akvincem na čelu.

»Credo ut intelligam« — verujem, da bom razumel. Njegovo subtilno razmišljanje in nato dokazovanje največjih metafizičnih resnic je nedvomno sprožilo v takratnem spekulativnem svetu pravo duhovno revolucijo. Nadmoč nad mističnimi prijemi poznejših frančiškanskih ali cistercijanskih mislecev je že blizu tudi kasnejši dominikanski struji pariške Sorbone.

Anzelmova misel sodi v tisto »philosophia perennis«, ki se vedno obnavlja in lahko še vedno stimulira sodobni modroslovni svet. In prav tu, sredi njegove rojstne pokrajine, lahko primerjamo njegovo duhovno veličino — v prenesenem in simboličnem pomenu — sklanim alpskim orjakom, ki se prav zdaj v zgodnjem poletnem večeru zlatijo in rdečijo v zadnjem sončnem žaru ...

Sprehod po ulici svetega Anzelma je pri kraju. V malih in karakterističnih ter z lesenimi ogradami opremljenih restavracijah francoskega tipa že blestijo lučke in prvi gostje že sedajo k mizi za okusne valdostanske jedi. Lahen vetrc piha izpod bližnjega gorskega klobuka, pri Saint-Oursu se globoko odmevno oglašča veliki zvon. Misel pa poleti še do bližnjega Saint-Martin des Corleons, kjer že skoraj desetletje počiva nekdanji prijatelj in prvi tkalec močnih medsebojnih manjšinskih vezi za Evropo ...

Od daleč še zazveni prijetna »chanson«, ki barvito odraža svet, v katerem so se ti vtisi spletli ...

a. b.

Naš »ogrski« kralj Matjaž

Slovenci imamo nacionalni mit o Kralju Matjažu, kakršen pri drugih narodih nima primerjave. Spremlja vso slovensko zgodovino in predočuje slovenskemu človeku svetle čase dokončnega miru in blaginje, potem ko bo Matjaž izbojeval dokončno bitko nad sovražnimi kralji.

Zgodbe o Matjažu se nahajajo po vsem slovenskem ozemlju, in segajo nazaj v čase, ko smo bili Slovenci še pogani. Matjaž je še poganski kralj, ki izziva Boga. Zatem spet krščaški kralj, ki hoče posekati (poganski) sveti gozd. V vseh primerih zagrne njega in njegovo vojsko za kazen mogočna gora. In spet umira pod lipo zaradi ran, ki mu jih je zadal »španski« (mavrski) kralj, kar kaže na vdore Mavrov do 11. stol. Kasneje se Matjaž bojuje s Turki, in v tem — edino v tem — primeru bi bil lahko istoveten z ogrskim kraljem Matijo Korvinom. Lahko pa je tudi, da je treba pesmi o Matjaževih bojih povsem ločiti od zgodb resničnega Kralja Matjaža. Na protiverski liberalizem iz prejšnjega stoletja spominja zgodba o Matjaževem boju z Antikristom, če ni še starejša.

Kralj Matjaž je v bistvu nacionalni mit, ki kaže na izredno visoko raven slo-

venske narodne zavesti skozi dolga stoletja. Zato ni čudno, da mu številni pisci na vsak način odrekajo verodostojnost, češ da ni izviran.

Med koroškonemškimi pisci je slovenskemu značaju Kralja Matjaža najbolj nasprotnoval koroškonemški G. Graber, ki Slovincem pod vplivom pangermanske ideologije povsem odreka samostojno narodno kulturo. Že pred prvo svetovno vojno se je na podobno stališče postavil tudi ukrajinski raziskovalec Zemon Kuzelja. Motivi o Kralju Matjažu naj bi bili posneti po nemških zgodbah o cesarju Frideriku II.

Takšne razlage zavrača v svoji študiji o Matjažu predvsem I. Grafenauer (leta 1951), ugotavljajoč, da gre v Matjaževih zgodbah za izvirne motive. V isti študiji pa skuša I. Grafenauer dokončno poistovetiti slovenskega Matjaža z ogrskim kraljem Matijo Korvinom, in sicer na način, ki človeka naravnost osupne. Zakaj iz samih zgodb je jasno, da izhaja Matjažev lik še iz časov poganske Karantanije, zatem zgodnje krščanske, kar je nekako sedemstolet pred nastopom omenjenega ogrskega kralja.

dalje na 8. strani ■

Načrt za preureditev trga v Nabrežini odobren

V prostorih občinske čitalnice je bilo v četrtek, 27. julija, zborovanje, ki ga je na pobudo občinske uprave sklical krajevni sosvet. Predstavljen je bil načrt za ureditev nabrežinskega trga, odobritev tega načrta pa pogojuje gradnjo Kulturnega doma v Nabrežini, popravilo občinske hiše kjer naj bi dobili streho Glasbena šola in nabrežinska Godba na pihala, ter obnovitev poslopja nabrežinske Hranilnice in pošojilnice.

Zborovanje je vodil predsednik krajevnega sosveta Gregor Pertot, načrte pa sta številnemu občinstvu podrobno obrazložila arhitekta Danilo Antoni in Marino Korovec. Oba sta poudarila, da ima načrt za preureditev nabrežinskega trga dvojni namen: ohraniti funkcionalnost tega prostora in istočasno ovrednotiti estetske pvine ter kraške značilnosti trga. V tej luči sta načrtovalca skušala poskrbeti za ureditev prometa, parkirišč, kanalizacije in tlaka, ozelenitev te površine in ovrednotenje spomenika padlim, ki stoji na trgu.

Sledila je živahna razprava. Predvsem stanovalci okrog trga in trgovci so spraševali najrazličnejše podrobnosti, da bi bili pomirjeni glede njegove končne ureditve. Spregovoril je tudi svetovalec KPI v nabrežinskem občinskem svetu Širca, ki je skušal pojasniti, zakaj je partija zavzela odklonilno stališče do tega načrta. V imenu svetovalske skupine Slovenske skupnosti pa je Martin Breclj pojasnil metodološki postopek, s katerim je občinska uprava nameravala predstaviti izdelane načrte občinstvu. Dejstvo, da načrt ni bil sprejet na seji občinskega sveta, dne 25.7., je poudaril Breclj, pomeni nepotrebno zavlačevanje in istočasno tudi nevarnost, da občinska uprava izgubi nekatera sredstva, ki so bila že namenjena za gradnjo Kulturnega doma.

Končni vtis med prisotnimi je bil pozitiven. Načrt za preureditev nabrežinskega trga je globalno funkcionalen in dobro pri-

pravljen, seveda je potrebno urediti in določiti nekaj specifičnih vprašanj, ki pa rijo v pristojnosti načrtovalcev, ampak občinske uprave. Kot je poudaril na koncu odbornik Igor Tuta, občinska uprava gotovo ne bo nikoli sprejela kakega sklepa, ki ne bi bil v skladu s koristmi prebivalstva.

Občinski svet se je ponovno sestel v ponedeljek, 1. t.m., in z veliko večino glasov odobril omenjeni načrt.

POLITIČNE NOVOSTI V NABREŽINI?

Devinsko-nabrežinski župan Brezigar je na seji občinskega sveta dne 1. t. m. sporočil, da so se začeli pogovori med predstavnikoma Ssk, KD in Socialistične stranke za razširitev upravne večine v občini. Sedanji odbor sestavljajo predstavniki Ssk, KD in dva neodvisna svetovalca; skupno ima ta koalicija 10 od 20 svetovalcev. Občinski svet je na tej seji izvolil socialistična Caldija v upravni svet letovišarske ustanove, kar je treba smatrati za prvi znak novega političnega dogajanja v občini.

—o—

SLAVISTIČNO DRUŠTVO

Slavistično društvo v Trstu je v zvezi s sojenjem proti Borštnerju, Janši, Tasiču in Zavrlu izdalo sledečo izjavo: »Društvo izreka podporo posameznim skupinam v Sloveniji in Jugoslaviji, ki se zavzemajo za polnopravnost in integriteto slovenskega jezika. Polnopravnost jezika in ustrezne kulture ne želi in ne more ogroziti nikogar, razen da gradi sožitje s polnopravnimi jeziki in kulturami drugih narodov. Društvo tržaških slavistov se istočasno boji ker drugačni pogledi vidijo v takšnem ji, ker drugačni pogledi vidijo v takšnem zavzemanju zgolj nacionalistične odklone.«

BENCIN PO ZNIŽANI CENI NA TRŽAŠKEM

Od ponedeljka, 1. avgusta, lahko zasebni lastniki avtomobilov, kot tudi trgovska, industrijska, kmečka in obrtniška podjetja in javne ustanove vlagajo prošnje, za bencinske bone po znižani ceni. (Obrazci za prošnje so tudi dvojezični). Prošnja mora biti opremljena z družinskim listom, vozniškim dovoljenjem in avtomobilsko knjižico. Na vsako družino bo lahko prošil za bencin po znižani ceni samo en lastnik avtomobila, prošnje pa morajo zasebniki predložiti na pristojnih občinskih uradih v pokrajini. Za podjetja in javne ustanove velja, da morajo predstaviti prošnje na sedežu Avtomobilskega kluba ali v uradih na pristojnih županstvih. Rok za vlaganje prošenj bo potekel 10. septembra.

Bencinske bone bodo delili v dveh rokih. Prvi bodo na razpolago v dneh od 26. septembra do 22. oktobra, drugi rok razdeljevanja bencinskih bonov pa je določen za obdobje od 21. novembra do 10. decembra. Bencinske bone bodo lastniki avtomobilov morali porabiti do 30. aprila prihodnjega leta pri bencinskih črpalkah na Tržaškem. Prepovedano je, da bi se z njimi okoriščali drugi. Po napovedih predsednika Trgovinske zbornice bo vsak liter bencina po znižani ceni stal nekaj več kot 500 lir. Koliko bencina pa bo po tej ugodni ceni dobil vsak prošnjik, je odvisno od števila vloženi prošnji. Skupno bo na razpolago 55 milijonov litrov bencina.

ZBOROVANJE IZSELJENCEV V BARDU

V nedeljo, 31.7., se je v Bardu v Terski dolini zaključil tridnevni praznik izseljencev, ki ga že deseto leto zaporedoma prirejajo v tem času, ko se mnogi izseljenci vračajo na oddih domov. Letošnji praznik je bil še bolj slovesen, saj je sovpadal z 20. obletnico ustanovitve Zveze slovenskih izseljencev Furlanije - Julijske krajine. Zveza je bila ustanovljena, da bi povezovala beneške izseljence po vsem svetu, jim nudila občutek pripadnosti narodni skupnosti in možnost, da spremljajo dogajanje doma. S potresom in z obnovo je Zveza doživela razmah, saj se ji je posrečilo, da je nekaj izseljencev ali njihovih otrok zaposlila doma. Toda delo, ki je bilo opravljeno po potresu, polagoma usiha, so ugotavljali govorniki na okrogli mizi, in se izseljevanje za marsikoga ponovno kaže kot rešitev. Praznjenje lepih beneških dolin se torej nadaljuje in se ne bo ustavilo, dokler ne bodo zagotovljeni pogoji za gospodarski razvoj. Veliko upanja sta v tem pogledu obetala zakon o razvoju obmejnih področij in načrt za gorate predele. Toda zdaj kaže, da sta oba zajela tako široko področje, da se bo vse skupaj izkazalo kot podpora že razvitim krajem in ne tistim, ki so je resnično potrebni.

Za mesec oktober so sklicali deveti kongres organizacije, ki združuje okrog 3 tisoč članov, porazdeljenih v 50 sekcij od Melbourn do Argentine in seveda Evrope. Organizirati nameravajo tudi izseljence iz tržaške in goriške pokrajine. Poleg tega načrtujejo ustanovitev posebnega kluba, namenjenega izseljencem, ki so se uveljavili po svetu.

Vinogradniški vinarski sejem v Ljubljani

Komisija 44. mednarodnega vinogradniško vinarskega sejma, ki bo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani od 29. avgusta do 4. septembra, je končala z ocenjevanjem vin. Sestavljena je bila iz 27 degustatorjev iz štirinajstih držav. Pregledala je 1087 vzorcev vin iz devetnajstih držav. Najvišje nagrade, imenovane »Šampion«, je podelila vinom, ki so prihajala iz Avstrije, Francije, Portugalske in Jugoslavije. Avstrija je prejela dve največji nagradi, za Jugoslavijo pa je dobilo priznanje podjetje »Istravino« z Reke za svoj prosek iz leta 1987.

Med vinogradniki iz dežele Furlanije Julijske krajine je žel največje priznanje Silvano Gallo iz kraja Mariano del Friuli za svoj beli pinot iz leta 1987. Dobil je veliko častno diplomu z veliko zlato medaljo. Med slovenskimi vinogradniki se je najbolj uveljavil Boris Pintar iz Števerja-

na. Dobil je veliko častno diplomu z zlato medaljo za beli pinot. Pintar je prejel tudi dve veliki častni diplomi s srebrno medaljo in sicer za riesling in cabernet. Tri velike častne diplome s srebrno medaljo je dobil Zoran Parovel iz Mačkolj, ista nagrada pa je pripadla Zvonku Ostrouški iz Zagradca pri Zgoniku.

Častne diplome so za svoja razna vina prejeli še sledeči slovenski vinogradniki s Tržaškega: Jože Radetič iz Medje vasi, Anton Bole iz Trsta, Josip Milič iz Zagradca, Boris Rebula iz Šempolaja, Ivan Antonič iz Cerovelj, Mirko Radovič iz Nabrežine, Ana Marija Škabar Gomizelj iz Repna, Boris Škerk iz Praprota, Alojz Milič iz Renana, Silvano Ferluga iz Trsta in Ivan Guštin iz Repna.

Velika častna diploma s srebrno medaljo je bila podeljena tudi Združni kleti iz Krmina za vino »Mir«.

Priporočamo obisk v Soški dolini

Kdor v teh vročih poletnih dneh potuje iz Nove Gorice navzgor po Soški dolini, ima možnost, da si spotoma ogleda tri zanimivosti. Prva je razstava »Podobe soške fronte«, ki še vedno poteka v vili De Bartolomei v Solkanu, pripravil pa jo je Goriški muzej. Od odprtja v lanskem novembru si jo je ogledalo že več tisoč obiskovalcev, ki prihajajo iz bližnje okolice, zamejstva in tudi iz tujine. Splošno mnenje je, da pomeni razstava tehten prikaz tragičnih dogodkov v naših krajih med leti 1915-1917 oz. 1918, z njo pa je bil hkrati obujen spomin na vse tiste, ki so v hudih bojih na teh tleh izgubili življenje. Na dan pa tudi spontano prihaja želja, da bi vsaj del te razstave bil nekje postavljen kot stalen muzejski prikaz, v zvezi s tem obstoja možnost, da se bo to zgodilo na Sveti gori. Razstava »Podobe soške fronte« je odprta po naslednjem urniku: ob delavskih (razen ponedeljka, ko je zaprta) od 8. do 14. ure (ob sredah do 16. ure), ob sobotah in nedeljah pa od 11. do 17. ure.

Prejeli smo

Spoštovani gospod urednik,

v zadnji (21.7.88) številki Novega lista berem »Popravek« Sama Pahorja.

Ostal mi je le en dvom: kdo med Slovenci je imel interes za »ponovno izvolitev Giorgia Cavalla«? Ze itak nas je malo in imamo vse polno sovražnikov. V takšnih razmerah, ali ni bolje, da skrbimo raje za izvolitev svojih lastnih ljudi, kot pa tujih, čeprav dobro mislečih? Ali nismo tu že zopet na sledi tiste naše brezmejne politične naivnosti, ki nas je pripeljala tja, kjer smo?

Ne mislim dajati nikomur lekcij in receptov, toda debatna poglobitev tega vprašanja bi se mi zdela res bistvena.

Z najlepšimi pozdravi pa brez zamere.

prof. dr. Aleš Lokar

Iz pisanja našega lista jasno izhaja, kako in kaj mislimo o vprašanju, ki ga načenjate v svojem pismu. Strinjamo pa se, da bi bila njegova poglobitev koristna.

(Ured.)

Eno najbolj slikovitih naselij ob reki Soči je gotovo Kanal, saj je do današnjih dni ohranil starinsko lice, posebej še na severni strani, kjer lahko vidimo sledove mestnega obzidja. Najverjetneje je nastalo koncem 15. ali v začetku 16. stoletja, ko so v naše kraje vpadali Turki, prihajalo pa je tudi do napetosti med Benečani in Habsburžani, zlasti med prvo beneško vojno (1508-1516). V enem od obnovljenih obzidnih stolpov, ki ga domačini imenujejo »torjon«, je urejena Galerija Rika Debenjaka. V njej Goriški muzej pripravlja občasne likovne razstave zlasti sodobne umetnosti, v poletnih mesecih pa je v njenih prostorih nameščena stalna zbirka grafik rojaka iz Kanala Rika Debenjaka (1908-1988). Na ogled je 56 grafik, nastalih od leta 1941 do današnjih dni, ki pomenijo zaokrožen pregled umetnikove ustvarjalnosti z njenimi slogovnimi in tematskimi spremembami. Naslov osebe, ki hrani ključ galerije, je naveden na vhodnih vratih obzidnega stolpa.

Tretja zanimivost v Posočju, ki jo je vredno obiskati, je spominska cerkva na Javorci v ledeniški dolini Polog, v katero pridemo skozi Zatolmin. Potniku priporočamo, da si za njen ogled rezervira vsaj pol dneva, saj je dostop tudi z avtomobilom zaradi slabe ceste precej zamuden, v vsakem primeru pa bo trud poplačan. Cerkev ima temelje kamnite, zgornji del pa je lesen. Leta 1916 so jo zgradili avstro-ogrski vojaki v spomin na padle tovariše po okoliških vrhovih. Objekt se čudovito sklada z obdajajočim gorskim svetom, v načinu gradnje in dekoraciji zelo hitro prepoznamo secesijske značilnosti, posebnost stavbe pa so naslikani grbi avstrijskih dežel na zunanjščini in hrastove plošče v notranjščini, ki se odpirajo kot knjiga, na njihovi površini pa so vžgana imena padlih vojakov. Cerkev je bila pred petimi leti ponovno odprta za javnost, ko se je zaključila temeljita obnova, ki je potekala pod vodstvom zavoda za spomeniško varstvo iz Nove Gorice.

Še bi lahko naštevali in opisovali kulturne znamenitosti Posočja, tokrat smo se omejili le na zgornje tri, ob priložnosti pa bomo spregovorili še o kakšnih drugih.

V ŠTEVERJANU JE UMRLA AFRA KOMJANC

V Števerjanu so v soboto, 23. julija, pokopali gospo Afro Bajt vd. Komjanc, ki je umrla v 76. letu starosti. Rajnica je zadnja leta svojega življenja sicer preživela v Gorici, bila pa je vedno močno navezana na domači Števerjan. V svojem življenju je okusila begunstvo med prvo svetovno vojno, po vojni pa so se za Števerjance začela dolga leta obnove in družbenih reform, ki so spremenile podobo te briške vasi.

Poročila se je leta 1940 na kmetijo h Komjančevim. Delo na kmetiji, šest otrok, skrbi in težave, ki so prišle z leti, niso omajale njene velike vere in trdne volje. Vedno je bila pogumna, tudi v bolezni, še posebej od lanske pomladi, ko jo je zadela kap in se od takrat ni več popravila.

Ob hudi izgubi izreka občuteno sožalje sinovoma in hčeram ter ostali družini tudi uredništvo Novega lista.

Goriška Olympia pred novimi nalogami

V četrtek, 28. julija, se je sestel na prvi seji novoizvoljeni odbor Š.Z. Olympia in tako hitro pokazal, da namerava čimprej začeti z delom, ki ga v tako široki organizaciji nikoli ne manjka.

Najprej so si prisotni razdelili naloge: za predsednika je bil izvoljen dr. Mirko Spacapan, podpredsednik in organizacijski tajnik je postal Simon Komjanc, blagajnik Ernest Quinzi, zapisničar Barbara Rustja, gospodar Dario Maraž; za tisk in propagando bo skrbela Tatjana Košič, za stike s KTD in upravljanje telovadnice Ivan Terpin, za stike z drugimi društvi Igor Černic, skrb za mladinsko delovanje pa je prevzel Flavio Bello.

Naloge, ki jih je vsakdo sprejel, so seveda zahtevne, vendar hoče biti delovanje novega odbora tako urejeno, da bo vsak poverjenik neposredno odgovoren za svoje področje.

Olympia si je zadala kot prvo nalogo, da si dostojno uredi svoj sedež, ki naj s primerno opremo postane tudi vsakodnevno zbirališče za vodstvo in atlete.

Nadalje je treba urediti odnose s KTD glede uporabe telovadnice in pa vzpostaviti tesne stike z drugimi društvi, začenši s Sočo, pa tudi z Valom in Našim Praporom.

Odbor je med smernice vključil tudi iskanje novih odnosov in morda s časom tudi pristop v ZSSDI.

Sploh pa bo društvo največ skrbi posvečalo mladinskemu delovanju, ker meni, da mora slovenska mladina dobiti v slovenskem društvu svojo naravno pot za športno nastopanje. S tem v zvezi bo Olympia poskrbela in odločno vztrajala na stališču, da se v vseh njenih ekipah govori izključno slovenski jezik, kar pomeni, da je iz njenih vrst avtomatično izključen vsak pripadnik večinskega naroda, razen če se slednji ne nauči, da vsaj razume slovensko.

Olympia je namreč nastala za Slovence in bo kot taka tudi ostala samo, dokler bo ustrezala svojemu namenu, ki seveda ne more biti odvisen od zgolj športnih rezultatov. Ko se približuje tridesetletnici svojega obstoja, lahko Olympia po vrsti odličnih rezultatov in uspehov svojih atletov naredi odločen korak v smeri preureditve svojih vrst in s tem pokaže tudi drugim zamejskim športnim društvom, da so resnični rezultati samo v valoriziranju lastnih sil.

Prezgodnja smrt priljubljenega domačina

V soboto, 30. julija, je popoldne velika množica pogrebcev pospremila na zadnji poti priljubljenega domačina s Peči pri Gorici, 64-letnega Stojkota Maliča. Pokojnik je umrl v tržaški bolnišnici za težko boleznijo in kljub temu, da je celo življenje vestno in pošteno delal, mu ni bilo dano, da bi na večer življenja mirno užival sadove tega dela. Bil je skrben mož in oče, zaveden Slovenec in zvest zborovski pevec, zato ni čudno, da ga je na pogrebu pospremila toliko ljudi.

Pogrebci so krsto s posmrtnimi ostanki pokojnika pričakali na začetku vasi, nato je sprevod krenil navzgor po klancu do pečanske podružnice. Pogrebno mašo je daroval domači župnik prof. Dragotin But-

kovič, ki je pokojniku tudi spregovoril v spomin, pela pa sta moški pevski zbor »Mirko Filej« in domači mešani cerkveni zbor. Pok. Stojko Malič je namreč od ustanovitve dalje neprekinjeno sodeloval pri goriškem pevskem zboru »Mirko Filej«. Poleg pogrebcev iz Rupe, Peči, Gorice in Mirna je prispelo tudi zastopstvo bivših borcev s sosednje strani meje, saj je pokojnik vstopil v partizansko vojsko že pred septembrom 1943.

Po končani maši so krsto pokojnika prinesli na pečansko pokopališče, kjer je po zaključnem verskem obredu pevski zbor »Mirko Filej« zapel še dve žalostinki. Užaloščenim sorodnikom izraža ob hudi izgubi iskreno sožalje tudi naš list.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

»Zanemarjena zgodovinskost«

(IZ ZADNJE ŠTEVILKE MESEČNIKA CERKEV V SEDANJEM SVETU)

»Cerkev v sedanjem svetu« je mesečnik, ki izhaja šestkrat na leto v dvojnih številkah. Te dni je prispela v Trst zadnja — peta in šesta — številka. Tudi tokrat obsega mesečnik pet rubrik: Naše korenine, Inkulturacija kateheze na Slovenskem, Pastoralna vprašanja, Cerkevno pravo in Pastoralna sociologija. Na koncu mesečnik opozarja na dve knjigi: zagrebški bibličist, prof. dr. Celestin Tomič je napisal knjigo z naslovom »Marija - mati vere«. Ratko Perič in Mihael Lacko pa sta izdala peti zvezek komentarjev k dokumentom drugega vatikanskega koncila. Ratko Perič je rektor hrvaškega zavoda svetega Hieronima v Rimu, Mihael Lacko pa je Slovák in profesor na Vzhodnem inštitutu in na Gregorijani v Rimu ter drugih katoliških in cerkvenih univerzah po svetu.

Rafko Valenčič je avtor sestavka z naslovom »Zanemarjena zgodovinskost«. »Današnji človek živi — piše avtor — v paradoksalnem nasprotju: z ene strani se zaveda svoje zgodovinskosti kot ene izmed temeljnih razsežnosti svojega bivanja, z druge strani pa mu sestavine zgodovinskosti — na primer čut in smisel za preteklost, izraba izkustva in povezovanje dejstev — uhajajo iz spomina. Ljudje so se znašli pred dejstvom, da ne morejo slediti niti vsakdanjim dogajanjem in

vprašanjem, kaj šele, da bi se mogli poglobiti v preteklost in zamisliti v prihodnost.

Tako postaja današnji človek izkoreninjen. Porabništvo vseh vrst je odsev te izkoreninjenosti. Potrebno je vsaj nekaj ujeti, kar čas ponuja: dobrine, užitke, razvedrilo, prosti čas, bežna in površna srečanja, ker globljih nismo sposobni. Stopnjuje se odtujenost, predvsem odtujenost samemu sebi. V iskanju rešitve se sicer človek zateče k svetovljanstvu (kozmpolitizmu), toda le to mu ne prinaša rešitve in še manj duhovno ravnovesje, dom in zavarovanost.

»Naš čas je marsičemu nenaklonjen. Med drugim tudi, nadaljuje avtor, vrednotenju preteklosti, izvirov, korenin, stalnicam ipd. Znanstveni in tehnični napredek je človeka omamila, da je izgubil iz spomina preteklost in se zazrl samo v sedanji trenutek: v svoje delo in uspehe, v novo in "napredno". Tej nevarnosti se ni mogla upreti samo svetna družba, pa tudi cerkvena ni bila izvzeta.

Avtor zatem navaja povojne dogodke v Sloveniji, kjer je revolucija prevrnila ne samo politični in gospodarski sistem, temveč tudi temelje, na katerih je gradila pretekla družba. Tudi »znotraj cerkvene skupnosti je potekal proces, ki je povzročil globoke spremembe«. »Slovensko

religiozno izkustvo so poudarjali le posamezniki — Kocbek in Truhlar — med religioznimi umetniki pa slovenska preteklost ni vedno našla dovolj razumevanja in odmeva«. »Ljudske pobožnosti smo zanemarili, piše avtor, in šele v zadnjem času je opaziti več zanimanja zanje. In vendar, čas, v katerem po božjem načrtu živimo, je naš čas. Tudi dane možnosti so neponovljive. Preteklosti ni mogoče izbrisati, pozabiti, prezreti... Oblikuje sedanji trenutek. V sedanjem trenutku se zrcalijo, zaključuje Rafko Valenčič svoj sestavek, pretekla stoletja in rodovi, tudi naša lastna zgodovina, zgodovina naroda in posameznika«.

dalje na 8. strani ■

Literarni natečaj »Mladike«

1. Revija Mladika razpisuje XVII. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.

2. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih na naslov MLADIKA, ul. Donizetti 3, 34133 TRST, do 31. decembra 1988. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v spremnem pismu, opremljenem z istim geslom ali šifro.

3. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, pesnik Albert Miklavec, prof. Ester Sferco in odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.

4. Na razpolago so sledeče nagrade:

za črtico ali novelo:	
prva nagrada	150.000 lir
druga nagrada	100.000 lir
tretja nagrada	50.000 lir

za ciklus pesmi:

prva nagrada	100.000 lir
druga nagrada	50.000 lir
tretja nagrada	30.000 lir

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku — Prešernovem dnevu — na javni prireditvi in po časopisju.

Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1989. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

FOTOGRAFSKI NATEČAJ

Uredniški odbor MLADIKE razpisuje natečaj za črno bele fotografije za naslovno stran revije. Namen natečaja je odkrivati nove talente. Tematika ni obvezna, vendar naj ustreza značaju revije (narava, okolje, letni časi, etnografija, naši spomeniki, naši prazniki).

Nagradni sklad predvideva:

100.000 lir nagrade za prvo mesto,
50.000 lir nagrade za drugo mesto
in več odkupnih nagrad po 30.000 lir.

Velikost izdelka naj odgovarja prostoru, ki je zdaj odmerjen sliki na naslovni strani MLADIKE (21x22 cm pokončno).

Izdelke (največ tri za vsakega udeleženca) naj prijavljenci pošljejo na naslov: MLADIKA, »Fotografski natečaj 1988«, ul. Donizetti, 3 - 34133 TRST-TRIESTE, do 30. novembra 1988.

Rezultate bo do 15. decembra 1988 razglasila ocenjevalna komisija, ki jo sestavljajo Marjan Jevnikar, Marjan Slokar, Edi Zerjal in Sergij Pahor.

dalje na 8. strani ■

Izšla je nova številka Mladike

Iz tiskarne Graphart v Trstu je prišla nova, sedma številka revije Mladika. Čeprav gre za številko, ki je izšla sredi teh vročih poletnih dni, je po svoji vsebini kljub temu bogata. Uvod je posvečen volilnemu komentarju in nosi naslov »Slovensko zastopstvo v najpomembnejših organih«. Velik del članka je posvečen uspehom Slovenske skupnosti. Ob koncu pa beremo tudi razmišljanje glede upadanja glasov, ki ga je zabeležila ta stranka. »Jasno je, ugotavlja Mladika, da se bo morala slovenska stranka odslej za vsakega volilca posebej boriti, predvsem pa iskati z njim stika in ga informirati o dogajanju v stranki in o njenih bojih za pravice Slovencev«.

Sledi cikel pesmi Jožeta Stegúja. Te pesmi so bile nagrajene na lanskem literarnem natečaju Mladike. V tej številki revije se tudi konča dnevnik Lojzeta Breznika iz obdobja 1941-43. Gre za slovenskega bogoslovca, ki je izgubil življenje v tragičnih medvojnih letih. V rubriki »Klopotec« Jelka Cvelbar razmišlja o svobodi in o tem, da marsikdaj to besedo uporabljamo z malomarnostjo. Na naslednjih straneh objavlja Mladika lepo prijateljsko pismo doktorju Dragu Štoki, ki je po 20 letih politične prisotnosti v deželni svet kot svetovalec Slovenske skupnosti prepustil to mesto novozvoljenemu Bojanu Brezigarju. Pismo je napisal Saša Martelanc, ki med drugim tudi takole pravi. »Bil si na okopih, kjer človeka ne obdajajo sami prijatelji; prej nasprotno. Kot predstavnik naše manjšinske stranke si bil sam v zboru, kjer je večina drugih formacij imela po več ljudi, zato ne le več moči in samozavesti, marveč tudi več čisto človeških, fizičnih možnosti zamenjavanja in nadomestovanja. Če pa je imel dr. Štoka influenco, Slovenske skupnosti ni bilo in ni glasovala. In tudi obratno: če naša stranka ni mogla in ni smela zapustiti zakon-

dajnega bojišča, je bil dr. Štoka prikrajšan za družinski izlet ali celo za počitnice.

Mogoče si včasih začutil samoto tudi v prijateljskih vrstah.«

Pesnik Albert Miklavec je za to številko revije prispeval dva soneta. Prvi je posvečen Marijinemu letu, drugi pa zaslužnemu primorskemu duhovniku in politiku Virgilu Ščeku ob 40. obletnici smrti. Nekaj zanimivih fotografskih posnetkov Petra Cvelbarja krasí zapis o papeževi prisotnosti na srečanju treh dežel v Krki. Tomaž Simčič pa je objavil članek o mogočni slovenski manifestaciji na Trgu osvoboditve v Ljubljani, kjer so se 21. junija letos zbrali Slovenci od vsepovsod, da bi izrazili svojo solidarnost s priprtimi Janezom Janšo, Davidom Tasičem in Ivanom Borštnerjem. Gre za zanimivo pričevanje, še posebej sedaj, ko je vojaško sodišče v Ljubljani izreklo razsodbo.

Na naslednjih straneh Mladika objavlja bogato in dobro informirano rubriko kratkih novic z naslovom »Antena«. Revija je tudi za tradicionalno rubriko, ki je posvečena odlomkom iz slovenske publicistike, izbrala članke, ki govorijo o zadevi Janša. Gre za izbor člankov, ki osvetljujejo ozadje aretacije in poteka sodne obravnave proti trem urednikom mladinske revije »Mladina« in vojaku Ivanu Borštnerju.

Martin Jevnikar je v rubriki »Zamejska in zdomska literatura tokrat obdelal večjezično pesniško zbirko Aleksija Pregarca »Jedra« in Lipuševe »Črtice mimogrede«, ki so prvič izšle že leta 1964, a jih je tokrat ponatisnila založba Wieser iz Celovca. Ester Sferco pa predstavlja pesniško zbirko Jožeta Dularja »Dobra je ta zemlja«. Iz zapisa o knjižnici Dušana Cerneta, ki

Sodobno kmetijstvo

Napenjanje vampa pri živini

Zelene metuljnice pred cvetenjem, na primer detelja, lucerna, grašica in espazeta, pa tudi krompir, pesa, pesni rezanci in tropine v vampu hitro zavrejo, ker vsebuje veliko lahko prebavljivih ogljikovih hidratov in beljakovinskih snovi. Nevarna so zlasti krmila z veliko vode, pa tudi napajanje živali neposredno po obilnem deteljnem obroku. Penasto napenjanje lahko povzroči tudi ovela in pregreta zelena krma. Ovce pa rado napne, če se pasejo na strniščih. Plin, ki nastane pri presnovi ogljikovih hidratov v vampu, prežvekovalci izločijo iz zgornje vampove vreče s spodrigavanjem. Pri penastem napenjanju so mehurčki plina razporejeni po vsem vampu. Zaradi spremenjene površinske napetosti se ne morejo združevati v večje mehurje in skozi vsebino vampa prodirati na vrh, to je v zgornji del vampove vreče. Vsebina vampa je pri penastem napenjanju podobna zelenkasti peni in povzroča naglo širjenje vampovega ostenja.

Zaradi nastajanja plinskih mehurčkov v vampu se ta povečuje kot vzhajajoče testo. Penasta vsebina je precej obstojna. Nekatere rastline, predvsem metuljnice, vsebujejo celo strupene snovi, ki zavirajo spodrigavanje in krčenje vampovih vreč. Povečan vamp prek trebušne prepone pritiska na pljuča in srce.

Gibanje predželodcev in podrigavanje sta zavrti, moteno pa je tudi kopičenje plinov v zgornji vampovi vreči pred ustjem požiralnika. Jetra in vranica so zaradi pritiska polnega vampa skoraj brez krvi, saj ta zastaja v pljučih.

Napeta žival negibno stoji, ne je, se prestrašeno ogleduje po trebuhu ter postaja vedno bolj napihnjena. Včasih brca pod trebuh, se prestopa, stoka in je vsa znojna. Napeta žival se lahko že po eni uri zgrudi in v krčih pogine. Bolezen se razvije tako hitro in burno, da je ni težko spoznati.

Pri ovcah je bolezen še nevarnejša kot pri govedu. Če je v travi več kot polovico detelje, je paša nevarna. Navadno napne več živali hkrati. Govedo postavimo s prednjim delom više, levo lakotnico masiramo s pestjo in žival polivamo z mrzlo vodo. Za prvo pomoč pride v poštev sondiranje vampa skozi usta ali nos. Z gumijasto sondo odtsranimo nekaj plina, ki se je nabral v zgornji vampovi vreči pred ustjem požiralnika. Skoznjo vlijemo v vamp sredstva, ki zmanjšujejo napetost plinskih mehurčkov v vampu.

Pripravek SIKADEN ali TIMPANOL razredčimo z vodo in ga skozi sondo vlijemo v vamp. Podobno deluje liter jedilnega ali parafinskega olja ali liter mleka. Uporabimo lahko tudi 3 grame pralnega praška na 50 kg telesne teže živali. Raztopimo ga v vodi in vlijemo v vamp.

Sredstev, ki zavirajo rast mikroflora, kot sta lizol in petrolej, se izogibamo, ker vplivajo na kakovost mesa, če je treba živali v sili zaklati. V skrajni sili lahko žival trokiramo, se pravi, da kožo in trebušno steno v levi lakotnici prebodemo s posebnim bodalom, trokarjem. Pred trokiranjem dlako sredi lakotnice ostrizemo in vbodno mesto razkužimo. Skozi trebušno steno potisnemo trokar v vamp, in sicer v smeri

komolca prednje desne okončine. Pri tem stojimo ob prsnem delu živali, da se izognemo udarcu z nogo zaradi bolečine. Nožnica trokarja ostane v vampu ves dan. Z vrstico jo privežemo na trebuh, da ne zleze iz vampa. Pri odstranjevanju trokarja bodalo najprej namestimo v nožnico in nato vse skupaj izvlečemo. V nujnih primerih bo veterinar z operacijo odprl vampovo vrečo in spraval spremenjeno vsebino iz nje. Če je le mogoče, se trokiranju izognimo, saj pri penastem napenjanju ni vedno učinkovito, hkrati pa vampove pene lahko iztekajo v trebušno votlino, kar včasih povzroči vnetje potrebušnice.

Živinorejci morajo vedeti, kakšna krma povzroča nevarno penasto napenjanje. Ne pasti tam, kjer je med travo več kot polovica detelje. Še pogubnejše je, če govedo pride v deteljišče. Škodljiva je uvela in sparjena krma in okopavine. Živali na pašo ne smejo iti lačne, dajmo jim prej malo sena ali slame.

Imejte doma sondo in trokar, ki ga uporabite le, če živali preti zadušitev. Sredstva, ki jih zlivamo v vamp, ne smejo ob morebitnem zakolu zapustiti vonja ali okusa.

Z. T.

—0—

Za letošnje poletje je napovedana **invazija klopov** v severno primorske kraje, in to iz Avstrije. Ugrize klopov ne gre podcenjevati, saj obstaja možnost, da z virusi okužijo možgansko mrežo in povzročijo vnetje s smrtnim koncem. Klopi se zadržujejo največ na podrastju. Priporočljivo je cepljenje proti ugrizu. Ko se klop zagriže, pritisnite nanj v olje namočen bombaž in ga skušajte s pinceto odstraniti.

LEV DETELA

Dunajski valček

31 za izgubljeno preteklost

Roman desetih srečan in pričakovanj

»In če ti umre tu v stolpu?« sem pomislil.

»Kaj boš v takem primeru počel z njegovim truplom? Saj ga ne boš mogel pustiti strohneti kar tu v domači hiši? Kako ga boš pokopal? Izdal se boš, grof Sternberg, sem si mislil, in za pečatil usodo svoje lastne družine za vse venče čase ...«

Vendar sem vedel, da moram takoj nekaj storiti za ranjenca, če hočem, da ostane pri življenju.

Zato sem se obvladal. Iz spodnjega dela gradu sem prinesel odeje in blazine, vrč z vodo in obvezo. V medlem soju petrolejke sem ranjencu, ki je medtem izgubil zavest, tako da je kot mrtev omahnil na odeje, odpel srajco in skušal pregledati in izmiti rano.

Tozadevno pravzaprav nisem imel nobenih pravih izkušenj. Zdravništvo in ranocelništvo se mi je upiralo. Bal sem se boleznih, skrbi in bolečin. Izkušnje z ranami in smrtjo sem imel le z lova, nekaj pa tudi iz prve svetovne vojne, v katero pa sem zaradi svoje takratne mladoletne starosti zašel šele proti koncu.

Zdravnika nisem mogel poklicati na pomoč. V mestecu smo imeli samo enega — in to je bil doktor Berg, izreden nacist, do skrajne mere zvesti privrženec Hitlerjevih idej, ki je skrajno sovražil Žide ... Torej sem si moral ranjenca ogledati prav tako, kot sem si na lovu ogledoval obstreljeno srno ali zajca ...

Zgrozil sem se, ko sem pomislil, kaj je vojna naredila iz ljudi. Vseposod so krvoločni lovci preganjali ubogo človeško div-

jačino, ki je bežala pred streli iz temé ali zasede. Človek-zver je zlohотно topotal za plenom čez pokrajino.

Kolikor mi je dopuščala lovska izkušnja, sem ugotovil, da je krogla prestrelila samo spodnji košček pljuč na desni strani. Ni ostala v telesu, tako da je obstajalo upravičeno upanje, da bo ranjenec preživel.

Skrbno sem mu izmil rano in jo razkužil. Potem sem ga s tistim, kar sem imel pri roki, povezal, zakaaj največ skrbi mi je povzročalo krvavenje, ki se še vedno ni hotelo ustaviti.

Ranjenca sem položil na mehke blazine in pokrtil z odejo. Šele zdaj sem spet lahko privil petrolejko. Ranjenec je težko sopal in stokal v bolečini. Vendar je njegovo ječanje postopoma pojenjavalo, dokler ga ni premagal globok težak spanec.

Ko sem se prepričal, da je vse v redu in bo bržkone preživel preostali del noči, sem vzpel petrolejko, zaklenil vrata v polkrožno izbo in po strmih stopnicah spet odšel iz stolpa.

Kolika sreča, da sem grad poznal do zadnjih podrobnosti, saj sem v otroških letih po cele dneve stikal po vseh znanih in skrivnih prostorih in si za vedno zapomnil vse njegove značilnosti. Ko me po cele popoldneve ni bilo nazaj v naš grajski salon ali jedilnico, se je moj oče skoraj vedno razjezil. Zdaj pa so mi moja otroška radovednost in njene prepovedane igre zelo koristile.

V vratih vzhodnega stolpa je še vedno, kot že pred štiri-desetimi leti, tičal stari velikanski zarjaveli ključ, ki ga ni nihče več uporabljal. Vrata v mnoge sobe so bila od nekdanj zaklenjena, ključev pa ni bilo nikjer več. V te zaprte prostore sem se kot otrok plazil skozi tesne line in skozi okna z že davno razbitimi šipami. Med pajčevino in stoletnim prahom sem uganjal svoje čarovnije in se počutil kot gospodar v zakletem gradu brez cken in brez vrat, v katerem so že vsi umrli, tako da sem le jaz preostal.

Naš »ogrski« kralj Matjaž

■ nadaljevanje s 3. strani

Najbolj srdito se I. Grafenauer spravi nad poročilo D. Trstenjaka iz prejšnjega stoletja (Novice 1857 šte. 1), v katerem je povzeta koroška pripoved: Matjaž je bil slovenski kralj, ki ga je ljudstvo izbralo na Gosposvetskem polju, v starem Krnu je imel svoj pristol ... I. Grafenauer označuje to poročilo nič manj kot »lažizgodovinsko Trstenjakovo domislico« (str. 205) ...

Zakaj takšna srditost pri I. Grafenauerju? Treba je najprej poiskati njeno ozadje. Že po prvi svetovni vojni je na ljubljanski univerzi v zgodovinopisju in narodnih vedah povsem prevladal unitarizem, ki ga je zastopal prof. Hauptmann. In ta smer se je prikrito držala tudi v centralizmu v letih po drugi vojni. Unitarizem pa je Slovincem, prav tako kot velenemstvo, povsem odrekal narodno osebnost in lastno zgodovino. Mimo tega očitno ni mogel ni-

IZSLA JE NOVA ŠTEVILKA MLADIKE

■ nadaljevanje s 6. strani

ima svoj sedež v ulici Donizetti 3, pa lahko razberemo, da postaja ta knjižnica vsebolj pomembna ustanova, saj hrani dragocene zbirke zdomskega periodičnega tiska in knjig, ki so izšle v svetu.

Sedma številka revije Mladika objavlja tudi dve prilogi. Gre za 44. zaporedno številko mladinske priloge »Rast« in za štiri strani nove študije Pavleta Merkuja z naslovom »Svetniki v slovenskem imenoslovju«.

Za konec naj še dodamo, da Mladika vabi bralce na letošnjo izvedbo študijskih dni »Draga 88«, ki bodo od 2. do 4. septembra v Finžgarjevem domu na Opčinah.

ti I. Grafenauer, zato takšen napad prav na tisto zgodbo, ki postavlja Matjaža za slovenskega vodjo in kralja. (Od slovenskih knezov je bil za kralja izvoljen Arnulf Koroški, 887). Da je unitaristični blok res usmerjeval razlage o Slovencih, priča izjava jezikoslovca Bezlaja (Naši razgledi 1980, str. 588): A. Belić, predsednik srbske akademije, znani unitarist, mu je bil zaradi iznesenih stališč o slovenistiki na nekem kongresu, grozil s težavami; in res je Bezlaj doživel bojkot svojih predavanj in disciplinsko preiskavo na univerzi ...

Razlage zgodovine in kulture v duhu slovenskih stališč, ki so seveda edino smiselna, so bile podvržene torej zastraševanju. In zato je moral tudi Kralj Matjaž postati dokončno »ogrski«; kakor pribito.

Proti temu diktatu se je prvi postavil pisatelj S. Vuga (Srečanja, N. Gorica 1973, šte. 41/42) in Kralja Matjaža posebil s kmečkim vodjem Matjažem, ki je s svojimi ljudmi leta 1478 branil Turkom vstop na Koroško pri Vratih, pri čemer so vsi padli ... Toda tudi ta razlaga ne more držati, saj ne upošteva Matjaževih zgodb iz poganskih in zgodnjekrščanskih časov, pa njegove izvolitve na Gosposvetskem polju itd., kakor je upošteval že zgodovinar S. Rutar (Dunajski Zvon, 1879). Zgodovinar S. Vilfan ugotavlja, da je Matjaž srednja oseba slovenskega izročila o državi in njenem vodstvu, lik vladarja, kot si ga predstavlja slovensko ljudstvo (Etnolog, 1943).

Prav ta državnoopravni mit je seveda bodel unitariste, ki so Slovincem zanimali vsak občutek za državotvornost v njihovi zgodovini.

Jožko Šavli

NADALJUJEJO SE POGAJANJA

Glavni tajnik Združenih narodov De Cuellar nadaljuje s svojimi prizadevanji za sklenitev premirja med Iranom in Irakom. V Stekleni palači zatrjujejo, da hoče pred koncem tedna sporočiti prekinitve sovražnosti. Pogovori trajajo že osem dni, De Cuellar pa se ločeno sestaja z obojema zunanjima ministroma Velajatiem in Azizom. Dosedanji pogovori niso obrodili zaželenih sadov, saj Bagdad vztraja pri zahtevi o neposrednih pogajanjih med Iranom in Irakom. Pogovore otežkoča tudi vest, da bodo Združeni narodi v kratkem objavili poročilo o uporabi kemičnega orožja v zalivski vojni. Na zatožni klopi je predvsem Bagdad, čeprav je tudi Teheran uporabljal to orožje.

»ZANEMARJENA ZGODOVINSKOST«

■ nadaljevanje s 6. strani

Pri tej številki sodelujejo Janez Kranjc, Stane Gabrovec, Viljelm Pangerl, Lojze Gosar, Jože Kurinčič, Matej Metlikovič, Matjaž Puc. Ambrozij Kodelja, ki je župnik v Doberdolu, je napisal sestavek z naslovom »Oznanjevanje in kateheza v narodnostno mešanem okolju«. Rafko Lešnik sodeluje v rubriki Pastoralna sociologija, Viktor Papež pa je prispeval članek z naslovom »Nekaj pripomb k slovenskemu prevodu Zakonika cerkvenega prava«.

Na zadnji platnici si lahko ogledamo slike iz nove cerkve v Zrečah, ki so najmlajše slovensko mesto, čeprav ima staro in bogato zgodovino. Temeljni kamen nove cerkve so blagoslovili leta 1986, 10. aprila letos pa je mariborski škof to cerkev posvetil v čast Vstalemu Zveličarju. Načrte sta naredila arhitekta Tone Žlaus in Ivan Prodan. Križani, krstni svečnik in svečniki so leseni in so delo kiparja Staneta Jarma. Vstali Zveličar v barvnem oknu nad oltarjem pa je delo slikarja Bineta Kovačiča.

Z veliko muko sem zdaj zaobrnil ključ v nikoli uporabljeni zarjaveli ključavnici. Ključ sem potem vzel s seboj. Vedel sem, da spremembe ne bo nihče opazil, saj stolpa ne uporabljamo v nikakršne namene. Ker so bili mnogi prostori v starem delu gradu že od nekdaj tako rekoč za vedno zaklenjeni, ni tja nihče zahajal. Bil sem prepričan, da je ranjenec v stolpu popolnoma varen.

Odšel sem v spalnico, v želji, da bi vsaj za uro ali dve zaspal. Vendar me je nevarni pripetjaj z ubežnikom v grajskem parku tako vznemiril, da skoraj vso noč nisem zatislil oči.

Že zgodaj zjutraj sem se proti svoji navadi znašel v kuhinji, saj me je šele ponoči, ko sem se premetaval po postelji, prešinila misel, da bom moral skrbeti tudi za ranjenčevo prehrano.

Služkinja Neža, ki je bila slovenskega kmečkega porekla, je takoj zaslišala, kako šarim po omarah in stikam za hrano.

Začudena je odprla vrata iz svoje izbice in me pozdravila z besedami: »Gospod grof so že tako zgodaj pokonci! Naj vam takoj pripravim zajtrk?«

Vedel sem, da si bom moral nekaj izmisliti, zakaj pri razmerah, ki so ponoči nastale, bom moral jesti za dva.

»Ja, Neža, nekaj toplega mi ne bo škodovalo,« sem ji rekel. »Pripravite mi malo čaja, z rumom ... No, slabo sem spal. Boli me glava. Skuhajte mi raje veliko čaja, z rumom. In na mizo postavite maslo, slanino, gnjat in sir, da se nekoliko pomirim ... In precej kruha ... Spet bom moral na lov ... Človek mora v mojih letih paziti, da ostane pri močeh!«

Ne vem, kaj si je dobra Neža pri teh mojih besedah, popolnoma nenavadnih za moj način vedenja, mislila. Vsekakor me je zelo začudeno pogledala, rekla pa ni nič.

Odšla je v shrambo in se vrnila s košarico najraznovrstnejših jestvin, ki smo jih v gradu — kljub vojni — hranili za nedelje in večje praznike.

Vse to je skupaj s čajem, ki je že kmalu vrel na štedilniku, postavila na lepo pogrnjeno mizo.

»Kot ste naročili, gospod grof,« je rekla služkinja in me spet pogledala. »Dober tek!«

»Hvala,« sem rekel — in beseda mi je skoraj zastala v grlu.

K rseči me je kmalu pustila samega, saj je morala v mesto nakupovat. Tudi drugih še ni bilo, saj so po svoji stari navadi kot vedno brez izjeme dolgo spali.

Skoraj nemoteno sem se lahko spet odplazil k stranskemu stolpu, da bi pogledal, kako gre nesrečnemu ranjencu.

Ko sem zgoraj odklenil vrata v skrivno sobico, sem takoj videl, da še živi.

Zdaj je očitno spet prišel k zavesti, vendar je bil tako izčrpan, da se ob mojem prihodu ni mogel dvigniti. S preplašenim, motnim pogledom me je zbedel v oči, da me je zares zabolelo.

»Kaj boste storili?« je rekel. »Me boste izročili gestapu?« Težko in sunkovito je dihal.

»Ali mislite, da sem vas zato skrtil sem v stranski grajski stolp!« sem mu nekoliko očitajoče rekel. »Ostanite lepo mirni ... Težko ranjeni ste ... K sreči je kroglja predrla le majhen konček pljuč ... Pozdravili se boste, če mi boste zaupali!«

»Ali res? Ali vam res lahko zaupam?« je spregovoril s labotnim, a hlastnim glasom.

Zdaj se je nekoliko dvignil, da se je sedé lahko naslonil ob steno. Prva jutranja svetloba je v šopih drla skozi lino v prostor in obsvetljevala njegov blede in izmučeni obraz.

»Me ne boste izdali?« je spet rekel.

»Ne vznemirjajte se,« sem ga skušal pomiriti. »Saj morate vedeti, da tvegam lastno življenje, ko vam pomagam. In zakaj bi vas naj izročil tistim, pred katerimi sem vas rešil!«

(Dalje)